

Bruxelles, 5.12.2018
COM(2018) 794 final

RAPORT AL COMISIEI

**CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIUL EUROPEAN, CONSILIU,
COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL
REGIUNILOR**

privind punerea în aplicare a Comunicării

„Combaterea dezinformării online: o abordare europeană”

1. INTRODUCERE

La 26 aprilie 2018, Comisia a adoptat comunicarea intitulată „Combaterea dezinformării online: o abordare europeană” (denumită în continuare „comunicarea”)¹. În comunicare se identifică provocările pe care le prezintă dezinformarea online pentru democrațiile noastre și se descriu cinci linii de acțiune pentru părțile interesate private și publice, care răspund acestor provocări.

Prezentul raport însoțește Comunicarea comună intitulată „Plan de acțiune împotriva dezinformării”² și prezintă evaluarea Comisiei cu privire la progresele înregistrate în ceea ce privește punerea în aplicare a acțiunilor prevăzute în comunicarea din luna aprilie.

2. STADIUL ACȚIUNILOR

2.1 Un ecosistem online mai transparent, mai demn de încredere și mai responsabil

2.1.1 Platformele online trebuie să acționeze rapid și cu eficacitate pentru a proteja utilizatorii împotriva dezinformării

Primul set de acțiuni vizează crearea unui ecosistem online mai transparent, mai demn de încredere și mai responsabil. Acțiunile descrise includ elaborarea unui cod de bune practici de autoreglementare privind dezinformarea pentru platformele online și industria de publicitate, cu scopul de a spori transparența și a asigura o protecție mai bună a utilizatorilor, crearea unei rețele europene independente de verificali ai veridicității informațiilor care să stabilească metode de lucru comune, să facă schimb de bune practici și să asigure cea mai largă acoperire posibilă în întreaga UE, promovarea sistemelor voluntare de identificare online pentru a îmbunătăți trasabilitatea și identificarea furnizorilor de informații și utilizarea programului pentru cercetare și inovare al UE (Orizont 2020) cu scopul de a mobiliza noi tehnologii, precum inteligența artificială, tehnologia blockchain și algoritmi cognitivi.

În mai 2018, Comisia a convocat Forumul multilateral privind dezinformarea (denumit în continuare „Forumul”) în vederea elaborării unui Cod de bune practici de autoreglementare privind dezinformarea (denumit în continuare „codul”)³. Forumul a constatat într-un „grup de lucru” alcătuit din principalele platforme online și din reprezentanți ai industriei de publicitate și ai marilor agenții de publicitate, precum și dintr-un „grup de reflecție” alcătuit din reprezentanți ai sectorului media, ai mediului academic și ai societății civile. Grupul de lucru a primit sarcina de a redacta codul, iar grupul de reflecție cea de a oferi consiliere și a emite un aviz privind codul. Codul a fost publicat la 26 septembrie, împreună cu avizul grupului de reflecție⁴.

Codul cuprinde un preambul, o declarație a scopurilor și un set de 15 angajamente pefațate de comentarii explicative în care se menționează obiectivele comunicării, se detaliază domeniul de aplicare și scopurile angajamentelor și se oferă informații despre context. Angajamentele sunt organizate în cinci categorii:

1. Controlul plasării anunțurilor publicitare
2. Publicitatea politică și publicitatea tematică
3. Integritatea serviciilor

¹ Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor: „Combaterea dezinformării online: o abordare europeană”, 26.4.2018, COM(2018) 236 final, disponibilă la adresa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0236&qid=1543582318687&from=RO>.

² JOIN(2018) 36.

³ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/meeting-multistakeholder-forum-disinformation>.

⁴ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/code-practice-disinformation>.

4. Responsabilizarea consumatorilor

5. Responsabilizarea comunității de cercetare

Semnatarii codului trebuie să identifice angajamentele pe care și le vor asuma, în funcție de relevanța lor pentru produsele sau serviciile pe care le oferă. Codul cuprinde, ca parte integrantă, mai multe anexe în care sunt indicate politicile și acțiunile specifice pe care semnatarii le vor aplica pentru a respecta codul.

Codul stabilește angajamente suplimentare care prevăd obligația semnatarilor de a evalua punerea în aplicare, funcționarea și eficacitatea codului și de a raporta cu privire la aceste aspecte în cadrul unor rapoarte anuale de autoevaluare care vor fi examinate de o organizație terță obiectivă aleasă de semnatori. De asemenea, semnatarii se angajează să coopereze cu Comisia în procesul de evaluare a codului, inclusiv să furnizeze informații la cerere și să răspundă la întrebări.

La 16 octombrie, semnatarii inițiali ai codului și-au declarat aderarea oficială la acesta și au prezentat angajamentele pe care și le-a asumat fiecare, un tabel în care sunt indicate bunele practici relevante ale fiecărei companii, precum și jaloanele pentru punerea în aplicare globală a codului în UE⁵. Semnatarii inițiali sunt: Facebook, Google, Twitter și Mozilla, organismul profesional care reprezintă platformele online (EDIMA) și organismele profesionale care reprezintă industria și agențiile de publicitate (EACA, IAB Europe, WFA și UBA)⁶.

În plus, Facebook, Google, Twitter și Mozilla au prezentat o serie de activități specifice pe care le vor desfășura în vederea și în pregătirea alegerilor europene din primăvara anului 2019, activități care se vor concentra pe securitatea și integritatea alegerilor.

Comisia consideră că prin cod se oferă un cadru adecvat pentru realizarea obiectivelor acestuia prevăzute în comunicare. Comisia consideră, de asemenea, că acest cod este conform cu principiile sale privind o mai bună autoreglementare și coreglementare. Semnatarii codului reprezintă o mare parte a sectorului online de difuzare a știrilor.

Comisia subliniază că finalizarea codului ar trebui considerată drept un prim pas. Semnatarii trebuie acum să asigure punerea în aplicare solidă, extinderea și respectarea politicilor și acțiunilor pe care le-au identificat. Comisia consideră că punerea în aplicare a codului ar trebui să fie completă, efectivă și realizată în timp util.

Până la sfârșitul anului 2018, Comisia va solicita semnatarilor informații actualizate cu privire la măsurile luate în vederea punerii în aplicare a codului. Comisia intenționează să publice aceste informații în ianuarie 2019.

De asemenea, între ianuarie și mai 2019, Comisia va efectua o monitorizare specifică a codului pentru a verifica dacă au fost instituite politici eficace cu o relevanță specială pentru integritatea proceselor electorale înainte de alegerile europene, mai precis respectarea principalilor parametri ai codului (controlul plasării anunțurilor publicitare, transparența publicității politice, închiderea conturilor false și sistemele de marcare pentru botii automatizați). Platformele ar trebui să comunice lunar informații complete, inclusiv prin răspunsuri la solicitările specifice ale Comisiei, referitoare la modul în care își respectă angajamentele. Aceste informații vor fi, de asemenea, publicate.

Până la sfârșitul anului 2019, Comisia va efectua o evaluare cuprinzătoare la finalul primelor 12 luni de aplicare a codului. În cazul în care rezultatele nu sunt satisfăcătoare, Comisia poate propune acțiuni suplimentare, inclusiv acțiuni cu caracter de reglementare.

⁵ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/online-platforms-advertisers-and-advertising-industry-present-commissioner-mariya-gabriel>.

⁶ Prin cod, organismele profesionale semnatare, deși nu își asumă obligații în numele membrilor lor, s-au angajat să le aducă acestora la cunoștință codul și să îi încurajeze să adere la acesta sau să îi respecte principiile, după caz.

Pentru monitorizarea punerii în aplicare a codului în diferitele state membre, Comisia va solicita asistența ERGA, rețeaua independentă de autorități de reglementare a serviciilor audiovizuale prevăzută în Directiva serviciilor mass-media audiovizuale (DSMAV). ERGA este cel mai bine plasată pentru a îndeplini această sarcină, având în vedere cunoștințele de specialitate și competența membrilor săi. Comisia ar putea, de asemenea, să solicite asistență din partea Observatorului European al Audiovizualului.

În cadrul monitorizării punerii în aplicare a codului, Comisia intenționează să colecteze de la semnatar următoarele informații:

A. Controlul plasării anunțurilor publicitare	
1. Aplicarea de politici și proceduri care să stopeze publicitatea și stimulentele de monetizare pentru comportamentele relevante	• Numărul de conturi șterse pentru încălcarea politicilor în materie de publicitate ale platformei (de exemplu politicile împotriva declarațiilor false) • Politicile instituite pentru retrogradarea site-urilor sau a conturilor care distribuie dezinformări sau informații neautentice (de exemplu click-bait) • Procentajul din contractele încheiate între agențiile de publicitate și operatorii de rețele publicitare care conțin clauze de siguranță a mărcii împotriva plasării de anunțuri publicitare pe site-uri de dezinformare • Numărul site-urilor web blocate pentru duplicarea sau „extragerea” (<i>scraping</i>) conținutului produs de alte site-uri web
B. Publicitatea politică și publicitatea tematică	
2. Obligația ca toate anunțurile publicitare să poată fi clar distinse de conținutul editorial	• Anunțurile publicitare etichetate în mod corespunzător drept publicitate politică ca procentaj din numărul total de anunțuri publicitare politice • Acțiunile întreprinse pentru a garanta că toate anunțurile publicitare politice sunt etichetate în mod corespunzător • Numărul de anunțuri publicitare politice sau tematică șterse pentru nerespectarea orientărilor platformei privind transparența publicității politice
3. Permitearea divulgării publice a publicității politice	• Numărul de înregistrări adăugate în registrele de publicare a informațiilor • Informații referitoare la sumele primite din partea partidelor, a candidaților, a campaniilor și a fundațiilor politice pentru publicitatea politică sau tematică • Politici de verificare a identității furnizorilor de anunțuri publicitare politice
4. Conceperea unor metode prin care	• Informații referitoare la progresele

„publicitatea tematică” să fie făcută publică	înregistrate în cazul acestui angajament
C. Integritatea serviciilor	
5. Instituirea de politici clare privind identitatea și utilizarea abuzivă a boților automatizați în cadrul serviciilor lor	• Numărul de conturi false active identificate • Numărul de conturi false active identificate care au fost dezactivate din cauza încălcării politicilor platformei • Informații referitoare la măsurile luate pentru a garanta că toți boții sunt etichetați în mod clar ca atare • Numărul de postări, imagini, clipuri video sau comentarii în cazul cărora s-au luat măsuri din cauza încălcării politicilor platformei privind utilizarea abuzivă a boților automatizați
6. Instituirea de politici referitoare la ce anume constituie utilizarea nepermisă a sistemelor automatizate	• Informații privind politicile de combatere a utilizării abuzive a boților, inclusiv informații privind astfel de interacțiuni cauzate de boți • Numărul de boți dezactivați ca urmare a activităților rău-intenționate desfășurate cu încălcarea politicilor platformelor
D. Responsabilizarea consumatorilor	
7. Realizarea de investiții în produse, tehnologii și programe [...] care să îi ajute pe cetățeni să ia decizii în cunoștință de cauză atunci când găsesc știri online care pot fi false	• Informații privind investițiile făcute în astfel de instrumente sau alte progrese în direcția îndeplinirii acestui angajament • Informații privind utilizarea efectivă a unor astfel de instrumente de către consumatori • Informații privind acțiunile de colaborare desfășurate cu organizațiile din sectorul mass-mediei și vericatorii veridicității informațiilor în vederea îndeplinirii acestui angajament, inclusiv elaborarea unor indicatori de credibilitate • Informații privind măsurile luate pentru a spori vizibilitatea și gradul de răspândire a conținutului a cărui veridicitate a fost verificată
8. Realizarea de investiții în mijloace tehnologice pentru a se acorda prioritate informațiilor relevante, autentice și demne de încredere în cadrul căutărilor, al fluxurilor de știri sau, după caz, al altor canale de distribuție cu ordonare automată	• Informații referitoare la progresele înregistrate în cazul acestui angajament • Informații privind acțiunile de colaborare desfășurate cu organizațiile din sectorul mass-mediei și vericatorii veridicității informațiilor

	în vederea îndeplinirii acestui angajament, inclusiv elaborarea unor indicatori de credibilitate
9. Realizarea de investiții în instrumente care să permită cetățenilor să găsească mai ușor perspective diverse referitoare la subiecte de interes public	• Informații privind investițiile făcute în astfel de instrumente sau alte progrese în direcția îndeplinirii acestui angajament • Informații privind disponibilitatea unor astfel de instrumente și utilizarea acestora de către consumatori
10. Crearea de parteneriate cu societatea civilă, guvernele, instituțiile de învățământ și alte părți interesate pentru a sprijini eforturile care vizează îmbunătățirea gândirii critice și a educației în domeniul mass-mediei digitale	• Informații privind inițiativele întreprinse sau planificate de către semnatori, inclusiv gradul de acoperire la nivelul statelor membre
11. Promovarea răspândirii pe piață a unor instrumente care să ajute consumatorii să înțeleagă de ce văd anumite reclame	• Informații privind răspândirea efectivă a unor astfel de instrumente și utilizarea lor de către consumatori
E. Responsabilizarea comunității de cercetare	
12. Sprijinirea eforturilor independente de bună-credință care vizează depistarea dezinformării și înțelegerea impactului acesteia	• Informații privind acțiunile de colaborare cu verificatorii veridicității informațiilor și cercetători, inclusiv evidențele partajate
13. Neinterzicerea și nedescurajarea cercetărilor de bună-credință privind dezinformarea și publicitatea politică pe platformele lor	• Informații referitoare la politicile de punere în aplicare a acestui angajament
14. Încurajarea cercetării privind dezinformarea și publicitatea politică	• Informații referitoare la politicile de punere în aplicare a acestui angajament
15. Organizarea unui eveniment anual pentru a stimula discuțiile în cadrul mediului universitar și al comunității verificatorilor veridicității informațiilor, precum și în rândul membrilor lanțului valoric	• Raport privind evenimentul anual

Aceste informații ar trebui să fie furnizate pentru fiecare stat membru, cu scopul de a permite evaluarea lacunelor și a variațiilor punerii în aplicare a codului, precum și a impactului acestuia în întreaga Uniune.

Comisia recunoaște faptul că, după cum se precizează în cod, „deoarece diverșii semnatori operează în mod diferit, cu obiective, tehnologii și categorii de public diferite, codul permite aplicarea unor abordări diferite pentru realizarea spiritului dispozițiilor sale”. Informațiile furnizate de semnatori ar trebui, prin urmare, să reflecte particularitățile serviciilor lor respective.

De asemenea, este important să se găsească un echilibru între dreptul la libertatea de exprimare și necesitatea ca cetățenii să fie informați în mod corespunzător. În acest context, trebuie amintit faptul că, foarte adesea, dezinformarea nu se califică drept conținut ilegal; atunci când se califică (de exemplu drept defăimare sau discurs de incitare la ură), dezinformarea va face obiectul unor măsuri de remediere specifice prevăzute în legislația Uniunii sau în legislația națională (de exemplu retragerea conținutului), a căror eficacitate poate fi cuantificabilă. Codul abordează mai multe obiective legate de dezinformare, dintre

care unele pot fi cuantificate, cum ar fi transparența anunțurilor publicitare politice sau măsurile de reducere a numărului de conturi false, în timp ce altele, cum ar fi responsabilizarea consumatorilor, pot fi realizate în moduri care nu sunt întotdeauna cuantificabile. Din aceste motive, evaluarea globală a codului va trebuie să cuprindă atât date calitative, cât și cantitative pentru analiză, după caz.

2.1.2 Consolidarea verificării factuale, a cunoștințelor colective și a capacității de monitorizare în ceea ce privește dezinformarea

Comisia s-a angajat, ca primă etapă, să sprijine crearea unei rețele europene independente de verificatori ai veridicității informațiilor. Într-o a doua etapă, Comisia s-a angajat să lanseze o platformă online europeană securizată privind dezinformarea, care să ofere instrumente analitice și colectarea transfrontalieră de date, inclusiv date deschise la nivelul Uniunii și date privind utilizarea platformelor online, pentru a sprijini depistarea și analizarea surselor de dezinformare și a modelelor de difuzare a acestora.

În 2018, Comisia a organizat mai multe ateliere tehnice cu reprezentanți ai comunității de verificatori ai veridicității informațiilor. În acest scop, a selectat proiecte relevante din cadrul programului de cercetare și inovare Orizont 2020. De asemenea, în cooperare cu Parlamentul European, Comisia a organizat o conferință privind verificarea factuală în perspectiva alegerilor europene⁷.

Aceste acțiuni au contribuit la:

- cartografierea și punerea în legătură a organizațiilor independente de verificare factuală din statele membre;
- stabilirea instrumentelor și serviciilor care sunt esențiale și care pot îmbunătăți activitățile de verificare factuală și impactul acestora (de exemplu accesul la datele Eurostat, instrumente de traducere, fluxuri automate de verificări factuale produse de organizațiile relevante de verificare factuală);
- identificarea standardelor profesionale și etice pentru verificarea factuală independentă și
- furnizarea de instrumente și infrastructură în sprijinul organizațiilor de verificare factuală.

În cadrul Programului Orizont 2020 a fost selectată o acțiune de sprijin, **SOMA** (Observatorul social pentru analiza dezinformării și a platformelor de comunicare socială)⁸, pentru a crea o comunitate multidisciplinară, din care să facă parte, printre alții, verificatori ai veridicității informațiilor și cercetători universitari, cu scopul de a îmbunătăți capacitățile de analiză și de depistare, precum și de a înțelege mai bine diversele tipuri de amenințări de dezinformare. În acest scop, SOMA, care a fost lansată la 1 noiembrie 2018, va furniza o infrastructură-pilot IT.

Pentru a pregăti a doua etapă, Comisia a propus, în cadrul Programului de lucru pentru 2019 al Mecanismului pentru interconectarea Europei, crearea unei noi infrastructuri de servicii digitale pentru înființarea unei Platforme europene privind dezinformarea. Infrastructura de servicii digitale ar trebui să extindă colaborarea dintre verificatorii veridicității informațiilor și cercetătorii universitari pentru a asigura acoperirea completă a teritoriului Uniunii și a facilita dezvoltarea și interconectarea organizațiilor naționale relevante.

⁷ <http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20180920IPR14065/fact-checking-in-the-eu>.

⁸ www.disinfoobservatory.org.

Acțiunile întreprinse de Comisie au sporit interesul pentru activitățile de verificare factuală în Europa. Platformele online, organele de presă și verificatorii veridicității informațiilor planifică proiecte în vederea alegerilor europene.

De exemplu, Rețeaua internațională de verificatori ai veridicității informațiilor (*International Fact-checking Network* – IFCN) creează o alianță europeană a verificatorilor veridicității informațiilor care ar trebui să contribuie la un proiect axat pe alegerile pentru Parlamentul European. Un proiect similar este planificat de Uniunea Europeană de Radio și Televiziune (UER), care reprezintă organizațiile mass-media publice. Platformele online, precum Google și Facebook, și-au exprimat interesul de a colabora la astfel de proiecte. Acțiunea de sprijin SOMA ar trebui să promoveze cooperarea dintre aceste inițiative și să stimuleze eficiența și impactul lor.

Proiectul trebuie să funcționeze conform standardelor profesionale stabilite și recunoscute (de exemplu principiile IFCN, cercetarea etică și standardele jurnalistice). În plus, participanții ar trebui să își desfășoare activitatea în condiții de independență deplină, fără nicio ingerință publică și pe baza normelor de guvernare stabilite de organizațiile participante.

Cu toate acestea, eforturile actuale de verificare factuală nu oferă o acoperire geografică suficientă și nici nu au capacitatea de a ține pasul cu volumul din în ce mai mare de conținut de știri online. De exemplu, Rețeaua IFCN acoperă în prezent numai 12 state membre. Rețeaua de verificare factuală a UER, deși acoperă întreaga Europă, furnizează servicii numai membrilor UER. În plus, activitățile de verificare factuală se limitează foarte adesea la verificarea conținutului online, fără să se efectueze o analiză a surselor și modelelor de dezinformare.

În timp ce infrastructura de servicii digitale finanțată în cadrul Mecanismului pentru interconectarea Europei ar trebui să faciliteze colaborarea în rețea și schimbul transfrontalier de informații între verificatorii veridicității informațiilor și cercetătorii universitari, un răspuns eficient și eficace la amenințările de dezinformare necesită consolidarea capacităților de depistare și analiză pe baza cunoașterii specifice a mediilor locale de informare. Prin urmare, este necesar să se creeze comunități multidisciplinare alcătuite din verificatori ai veridicității informațiilor și cercetători universitari de la nivel național, ceea ce va impune cooperarea activă a statelor membre.

2.1.3. Susținerea responsabilității online

Pentru a spori încrederea și responsabilitatea online, Comisia s-a angajat să promoveze utilizarea sistemelor online voluntare care permit identificarea furnizorilor de informații pe baza unor mijloace de identificare și autentificare electronică de încredere.

În acest scop, Comisia a mobilizat Rețeaua de cooperare instituită prin Regulamentul privind identificarea și autentificarea electronică (e-IDAS) și a lansat discuții privind modalitățile prin care se pot realiza progrese în acest domeniu la cea de a 10-a reuniune a Rețelei de cooperare din 11 iulie 2018.

Comisia s-a implicat, de asemenea, în proiectul **Co-inform** din cadrul Programului Orizont 2020, al cărui obiectiv este crearea unui instrument tehnologic ușor de utilizat, utilizând metodologia creării în comun, pentru a se asigura faptul că factorii de decizie, verificatorii veridicității informațiilor și cetățenii sunt implicați în îmbunătățirea eficienței tehnologiei de depistare a dezinformării. La proiect participă cercetători universitari, companii de tehnologie și verificatori ai veridicității informațiilor din diverse state membre. Aceștia ar urma să exploreze utilizarea mijloacelor de identificare și autentificare de încredere, în concordanță cu

Regulamentul e-IDAS, pentru identificarea furnizorilor de informații, cu scopul de a adopta această abordare în cadrul instrumentelor lor.

Proiectul ar trebui să sprijine Rețeaua de cooperare în eforturile sale de a promova adoptarea voluntară a instrumentelor și serviciilor e-IDAS pentru identificarea și autentificarea securizată a furnizorilor de informații (site-uri web, persoane fizice și juridice).

Prin dialogul dintre Comisie și statele membre din cursul anului 2018 s-a conștientizat modul în care instrumentele și serviciile e-IDAS ar putea fi utilizate pentru combaterea dezinformării printr-o responsabilizare sporită și prin încurajarea unui comportament mai responsabil în mediul online. Comisia va continua să colaboreze cu Rețeaua de cooperare și cu furnizorii de platforme în ceea ce privește promovarea dezvoltării și a utilizării voluntare a sistemelor de identificare securizată a furnizorilor de informații, bazate pe cele mai înalte standarde de securitate și de protecție a vieții private, inclusiv eventuala utilizare a pseudonimelor verificate.

2.1.4. Valorificarea oportunităților oferite de noile tehnologii

Comisia s-a angajat să utilizeze pe deplin Programul-cadru Orizont 2020 pentru a mobiliza noi tehnologii și a analiza posibilitatea acordării de sprijin suplimentar pentru instrumentele de combatere a dezinformării, accelerând introducerea pe piață a activităților de inovare cu impact puternic și încurajând parteneriatele dintre cercetători și întreprinderi.

În 2013, Comisia a început să finanțeze primele acțiuni de cercetare și inovare axate pe dezvoltarea unor noi tehnologii care să ajute la evaluarea veridicității conținutului publicat online. Proiecte precum **SocialSensor** și **Reveal** au fost pioniere în acest domeniu și au creat instrumente care sunt utilizate în prezent de mari organizații de știri și de organizații neguvernamentale.

În momentul de față, în cadrul Consiliului European pentru Cercetare (CEC) și al Programului Orizont 2020 se derulează mai multe acțiuni care vizează înțelegerea mai bună a dezinformării online și crearea de noi instrumente pentru verificarea conținuturilor. Proiectele **Comprop** și **Botfind** desfășurate de CEC studiază efectele sistemelor automatizate de răspândire și direcționare a propagandei asupra discursului public în Europa. Proiectul **Debunker** desfășurat de CEC studiază, din punct de vedere teoretic, problema percepțiilor greșite a aspectelor societale în rândul populației europene și strategiile posibile de reducere a impactului acestora.

Proiectul **Invid** din cadrul Programului Orizont 2020 se concentrează pe crearea de instrumente pentru verificarea conținutului audiovizual. Aceste instrumente sunt esențiale, având în vedere că tehnologiile de manipulare a imaginilor și de creare a așa-numitelor *deep fakes* sunt din ce în ce mai ușor de accesat și de utilizat. **Fandango**, un alt proiect din cadrul Programului Orizont 2020, caută soluții prin care mass-media tradițională să poată depista mai bine discursurile online false.

Întrucât tehnologia informației și fenomenul dezinformării online evoluează rapid, Comisia a decis să își intensifice eforturile. În acest sens, a selectat patru noi acțiuni de cercetare și inovare, la finanțarea cărora Uniunea contribuie cu aproximativ 10 milioane EUR. Acțiunile selectate sunt: Eunomia (o soluție cu sursă deschisă pentru identificarea surselor de informații), SocialTruth (un ecosistem distribuit care facilitează accesul la diverse servicii de verificare), Provenance (o soluție fără intermediari pentru verificarea conținutului digital) și WeVerify (soluționarea provocărilor legate de verificarea conținutului printr-o metodă participativă de verificare). Aceste noi proiecte au ca scop dezvoltarea de servicii pentru comunitățile active în lupta împotriva dezinformării online.

De asemenea, în propunerea privind Programul Orizont Europa⁹, Comisia a propus să se dedice eforturi pentru:

- a proteja stabilitatea democratică și economică prin dezvoltarea unor noi instrumente de combatere a dezinformării online;
- a înțelege mai bine rolul standardelor jurnalistice și al conținutului generat de utilizatori într-o societate hiperconectată și
- a sprijini aplicațiile și serviciile de internet de nouă generație, inclusiv mass-media, platforme de comunicare socială și rețele de socializare imersive și de încredere.

2.2 Procese electorale securizate și reziliente

A doua serie de acțiuni vizează tacticile de manipulare și dezinformare utilizate în cursul proceselor electorale. Pentru a permite desfășurarea unor procese electorale securizate și reziliente, în comunicare s-a propus inițierea unui dialog continuu cu scopul de a sprijini statele membre să gestioneze riscurile la adresa procesului electoral democratic prezentate de atacurile cibernetice și dezinformare, mai ales în perspectiva alegerilor europene din 2019.

În acest scop, Comisia a început în 2018 un dialog constructiv cu statele membre. Acesta a inclus un prim schimb cu ocazia conferinței privind bunele practici în materie electorală, care a avut loc la 25 și 26 aprilie 2018, la care au participat și reprezentanți ai Grupului de cooperare în domeniul securității rețelelor și a sistemelor informatice și ai comisiilor electorale.

În iulie 2018, pe baza contribuțiilor autorităților responsabile cu punerea în aplicare a Directivei NIS¹⁰ și cu sprijinul Comisiei și al Agenției Uniunii Europene pentru Securitatea Rețelelor și a Informațiilor (ENISA), Grupul de cooperare în domeniul securității rețelelor și a sistemelor informatice a publicat un Compendiu privind securitatea cibernetică a tehnologiei electorale¹¹. Compendiul este un document practic care analizează o serie de amenințări specifice și oferă comisiilor electorale exemple utile privind gestionarea riscurilor la adresa securității cibernetice a alegerilor.

Conferința la nivel înalt *Election Interference in the Digital Age: Building Resilience to Cyber-Enabled Threats*¹² a avut loc la 15 și 16 octombrie 2018 la Bruxelles. Conferința i-a ajutat pe participanți să înțeleagă mai bine aspectele legate de securitatea cibernetică a alegerilor și a permis autorităților competente în domeniul NIS și comisiilor electorale să discute pașii următori posibili pentru punerea în aplicare a măsurilor relevante de securitate în cazul următoarelor alegeri europene.

Comisia a invitat diverse părți interesate să discute pe tema democrației în Europa, inclusiv despre procese electorale reziliente și dezbateri democratice deschise, la Colocviul anual privind drepturile fundamentale, care a avut loc la Bruxelles la 26 și 27 noiembrie. La colocviu au participat câteva sute de părți interesate, printre care s-au numărat factori de decizie naționali și europeni, organizații internaționale, organizații ale societății civile, reprezentanți ai mass-media și ai platformelor de comunicare socială, ai mediului de afaceri și

⁹ COM(2018) 435.

¹⁰ Directiva (UE) 2016/1148 a Parlamentului European și a Consiliului din 6 iulie 2016 privind măsuri pentru un nivel comun ridicat de securitate a rețelelor și a sistemelor informatice în Uniune.

¹¹ Publicația nr. 3/2018 a Grupului de cooperare – Compendiu privind securitatea cibernetică a tehnologiei electorale. Disponibil la adresa: http://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=53645.

¹² https://ec.europa.eu/epsc/events/election-interference-digital-age-building-resilience-cyber-enabled-threats_en.

ai instituțiilor de învățământ, și care au identificat noi modalități de a stimula participarea democratică liberă, deschisă și sănătoasă.

Comisia va lua măsuri subsecvente concluziilor colocviului¹³, inclusiv prin activitatea rețelelor de cooperare electorală naționale și europene, care sunt în curs de înființare în temeiul pachetului legislativ din domeniul electoral prezentat de Comisie în luna septembrie 2018¹⁴. Rețelele electorale naționale vor facilita colaborarea autorităților competente pentru alegeri cu alte autorități, printre care se numără organisme de reglementare a mass-mediei și autorități responsabile cu protecția datelor și securitatea cibernetică. Rețeaua de cooperare europeană va sprijini schimbul de informații și bune practici între statele și organismele Uniunii și va avea prima reuniune în luna ianuarie 2019.

Activitățile Comisiei din 2018 au consolidat dialogul său cu statele membre, sporind gradul de sensibilizare și consolidând capacitățile de gestionare a riscurilor la adresa procesului electoral democratic prezentate de atacurile cibernetice și dezinformare.

2.3 Stimularea educației, inclusiv în domeniul mass-mediei

A treia serie de acțiuni se axează pe promovarea educației, inclusiv în domeniul mass-mediei. Dezvoltarea pe tot parcursul vieții a competențelor critice și digitale este crucială pentru a consolida reziliența societăților noastre la dezinformare. Comunicarea a propus noi acțiuni în acest sens, printre care se află: sprijinirea furnizării de materiale educaționale pentru școli și profesori de către verficatorii independenți ai veridicității informațiilor și organizațiile societății civile; organizarea unei Săptămâni europene a educației în domeniul mass-mediei; analizarea posibilității de a adăuga educația în domeniul mass-mediei la criteriile utilizate de OCDE în rapoartele sale comparative privind evaluarea internațională a elevilor și încurajarea în continuare a punerii în aplicare a inițiativelor în curs privind competențele digitale, precum și educația și stagiile în acest domeniu.

În urma adoptării comunicării, semnării Codului de bune practici privind dezinformarea s-au angajat să colaboreze cu societatea civilă, guvernele, instituțiile de învățământ și alte părți interesate pentru a sprijini eforturile de îmbunătățire a gândirii critice și a educației în domeniul mass-mediei digitale, inclusiv prin acțiuni de formare și prin furnizarea de instrumente care să-i ajute pe utilizatori să identifice dezinformarea.

În iunie 2018, Comisia a discutat cu autoritățile naționale și cu părțile interesate în cadrul Grupului de experți privind educația în domeniul mass-mediei opțiunile posibile pentru organizarea unei Săptămâni europene a educației în domeniul mass-mediei (EUMLW) în 2019 pentru a spori gradul de sensibilizare cu privire la dezinformare. Pentru a beneficia de un efect de multiplicare, EUMLW ar trebui să combine evenimente și inițiative la nivelul Uniunii cu evenimente desfășurate la nivel național (atelier, sesiuni deschise publicului larg în redacțiile de știri și cursuri de pregătire practică privind utilizarea platformelor de comunicare socială). La EUMLW ar trebui să participe și părțile interesate din cadrul comunităților „Internet mai sigur” și „Coaliția pentru competențe și locuri de muncă în sectorul digital”, pentru a asigura sinergii cu aceste inițiative. Această acțiune ar trebui să se axeze în special asupra provocării de a contracara dezinformarea în vederea viitoarelor alegeri europene din 2019.

¹³ Măsurile subsecvente se vor concentra asupra acțiunilor cu privire la care s-a ajuns la un consens și care ar putea include, de exemplu, o evaluare a suficienței, în contextul online, a normelor naționale existente privind transparența publicității politice.

¹⁴ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/soteu2018-cybersecurity-elections-recommendation-5949_en.pdf.

Comisia a cofinanțat înființarea în statele membre de centre pentru un internet mai sigur, care să acționeze ca multiplicatori pentru campania #SaferInternet4EU, campanie ce vizează să sporească gradul de sensibilizare cu privire la educația în domeniul mass-mediei, să informeze părinții și profesioniștii despre oportunitățile și riscurile din mediul online și să promoveze o utilizare pozitivă a mass-mediei în rândul copiilor și al tinerilor. În special, această campanie oferă utilizatorilor mediului online mijloacele necesare pentru a recunoaște eventualele cazuri de părtinire, manipulare sau informare incorectă¹⁵.

Mai mult, în viitoarea DSMAV revizuită, care a fost deja aprobată de Consiliu la 6 noiembrie 2018, se recunoaște importanța educației în domeniul mass-mediei și se introduce obligația juridică a statelor membre de a dezvolta educația în domeniul mass-mediei și de a lua măsuri în acest sens (articolul 33a). În plus, având în vedere rolul central al platformelor de partajare a materialelor video în ceea ce privește oferirea accesului la conținuturi audiovizuale și responsabilitatea lor societală aferentă, DSMAV revizuită le obligă să asigure „instituirea unor măsuri și instrumente eficace privind educația în domeniul mass-mediei și sporirea gradului de informare a utilizatorilor cu privire la respectivele măsuri și instrumente” [articolul 28b alineatul (3) litera (j)]. Aceste dispoziții introduc, pentru statele membre și platformele de partajare a materialelor video, norme privind educația în domeniul mass-mediei și instituie un sistem de coreglementare cu o cooperare consolidată între sectorul de resort, societatea civilă, statele membre și autoritățile de reglementare.

În temeiul acestei directive, statele membre vor trebui să prezinte Comisiei rapoarte privind punerea în aplicare a planurilor lor de educație în domeniul mass-mediei. Comisia, după consultarea Comitetului de contact, va emite orientări privind sfera de aplicare a acestei obligații de raportare.

Autoritățile de reglementare naționale din domeniul audiovizualului au desfășurat, de asemenea, activități în cadrul ERGA (grupul de experți al Comisiei în domeniul reglementării serviciilor audiovizuale) privind pluralismul mijloacelor de informare în masă, vizând aspecte precum acoperirea mediatică echilibrată și imparțială în cazul alegerilor, al sondajelor de opinie și al campaniilor politice.

În plus, în 2018 Comisia și-a continuat discuțiile cu OCDE referitoare la posibilitatea de a adăuga educația în domeniul mass-mediei la criteriile utilizate de organizație în rapoartele sale comparative, punând accentul pe viitorul chestionar pentru Programul privind evaluarea internațională a elevilor (PISA) 2021. În acest sens, OCDE a fost deschisă la sugestia Comisiei de a include dezinformarea online și știrile false în chestionarul privind gradul de cunoaștere a TIC, care ar trebui să fie luat în calcul la revizuirea criteriilor de evaluare PISA. În prezent, OCDE actualizează chestionarul cu proiecte de întrebări care ar urma să fie testate în 2019.

În ceea ce privește competențele digitale, 23 de coaliții naționale, care au fost create de la lansarea Coaliției pentru competențe și locuri de muncă în sectorul digital în decembrie 2016, au oferit numeroase activități, cum ar fi activități de formare atât online, cât și față în față, campanii de sensibilizare și certificări pentru ca cetățenii europeni să își poată îmbunătăți competențele digitale.

¹⁵ Actualizări periodice, resurse diverse și lista evenimentelor pentru un internet mai sigur din statele membre pot fi găsite pe portalul: www.betterinternetforkids.eu.

În octombrie 2018, consiliul de conducere al Coaliției pentru competențe și locuri de muncă în sectorul digital, constituit în septembrie 2017, și-a prezentat prioritățile pentru lunile următoare, care includ promovarea și valorificarea instrumentelor existente pentru a sprijini dobândirea de competențe digitale de către toți și extinderea Săptămânii UE a programării¹⁶ pentru a implica cel puțin 50 % din școlile din Uniune până în 2020.

2.4. Sprijinirea jurnalismului de calitate ca element esențial al unei societăți democratice

Cea de a patra serie de acțiuni urmărește sprijinirea jurnalismului de calitate ca element esențial al unei societăți democratice. Mass-media de știri și jurnalismul de calitate pot descoperi și dilua dezinformarea, oferind cetățenilor informații diversificate și de înaltă calitate. În comunicare s-a propus să se sporească transparența și previzibilitatea normelor privind ajutoarele de stat din sectorul mass-mediei prin punerea la dispoziția publicului a unui registru online al deciziilor. În comunicare s-a propus de asemenea, lansarea unei cereri de propuneri în 2018 pentru producția și difuzarea de știri de calitate cu privire la afacerile UE prin intermediul mass-mediei de știri bazate pe date, precum și să se exploreze posibilitățile de finanțare sporite pentru a sprijini inițiative care promovează libertatea și pluralismul mass-mediei, precum și modernizarea redacțiilor de știri.

În urma comunicării, Comisia a pus la dispoziție pe site-ul său web un registru online care cuprinde normele aplicabile privind ajutoarele de stat și cazurile anterioare relevante¹⁷. În registru sunt menționate normele aplicabile privind ajutoarele de stat și deciziile relevante ale Comisiei privind ajutoarele de stat acordate serviciilor publice de radiodifuziune și ajutoarele de stat acordate presei, fiind incluse și linkuri la observațiile relevante din Buletinul informativ al Comisiei privind politica în domeniul concurenței. Informații actualizate privind ajutoarele acordate de statele membre în aceste domenii pot fi găsite în Registrul de transparență¹⁸.

De asemenea, la 26 iunie 2018, Comisia a lansat o cerere de propuneri, în valoare de circa 1,9 milioane EUR, pentru producția și difuzarea de știri de calitate cu privire la afacerile UE prin intermediul mass-mediei de știri bazate pe date. Cererea de propuneri s-a încheiat la 25 septembrie și a avut drept rezultat patru propuneri de proiecte. Evaluarea propunerilor este în curs de desfășurare și se preconizează că proiectele care vor beneficia de granturi vor începe în primul trimestru al anului 2019.

Pe lângă proiectele de cercetare și dezvoltare prezentate în secțiunea 2.1.4, programul de lucru pentru 2020 al Programului Orizont 2020 va permite realizarea de investiții suplimentare în proiecte de inovare vizând selectarea, lansarea și incubarea unor idei de servicii inovatoare și instrumente de stimulare a modernizării redacțiilor de știri.

Pentru a stabili acțiunile de susținere a jurnalismului de calitate, a libertății și pluralismului mass-mediei și a educației în domeniul mass-mediei, Comisia propune un buget dedicat în următorul cadru financiar multianual (2021-2027, Europa creativă, componenta transsectorială). Acesta ar trebui să permită abordarea schimbărilor structurale cu care se confruntă sectorul mass-mediei prin promovarea și monitorizarea unui cadru mediatic pluralist și divers.

¹⁶ Săptămâna UE a programării este o inițiativă la nivel local, care are drept scop familiarizarea tuturor cu programarea și competențele digitale, într-un mod amuzant și captivant. <https://codeweek.eu/>.

¹⁷ http://ec.europa.eu/competition/sectors/media/overview_en.html#disinformation.

¹⁸ <https://webgate.ec.europa.eu/competition/transparency/public/search/home?lang=en>.

În ceea ce privește promovarea libertății presei, a mass-mediei de știri și a jurnalismului de calitate, Comisia a cofinanțat activitățile Centrului european pentru libertatea presei și a mijloacelor de informare în masă (ECPMF)¹⁹. În 2018, principala sarcină a ECPMF a fost sprijinirea jurnaliștilor de investigație prin alocarea de granturi pentru activitatea jurnalistică transfrontalieră de investigație. În iunie 2018, un juriu independent a selectat 12 proiecte de jurnalism de investigație care să primească finanțare în cursul runde inaugurale a fondului IJ4EU.

În plus, grație unei finanțări din partea Parlamentului European, s-au lansat trei cereri de proiecte-pilot pentru a sprijini proiecte în următoarele domenii:

- un program de schimb pentru profesioniștii din mass-media;
- un program de stagii pentru jurnaliștii care lucrează în mass-media în limbile minorităților;
- un proiect de cartografiere și sprijinire a consiliilor mass-media.

În fine, Agenția pentru Drepturi Fundamentale și-a continuat activitatea de elaborare a unui set de instrumente pentru profesioniștii din domeniul mediatic, care constituie o platformă web de consolidare a capacităților, al cărei conținut este creat de organe private de presă pentru a sprijini jurnaliștii să producă știri de calitate.

2.5 Contracararea amenințărilor interne și externe de dezinformare prin comunicare strategică

În conformitate cu comunicarea din luna aprilie, Comisia Europeană a depus eforturi pentru a asigura coordonarea internă a activităților sale de comunicare care vizează combaterea dezinformării. În acest context, s-a creat o Rețea internă împotriva dezinformării, al cărei scop principal este să permită serviciilor sale să depisteze mai bine discursurile nocive, să susțină o cultură a verificării factuale, să ofere răspunsuri rapide și să consolideze mesajele pozitive mai eficace²⁰. Comisia a consolidat cooperarea cu Parlamentul European și grupul operativ East Stratcom prin intermediul unui forum tripartit care urmărește să operaționalizeze eforturile fiecărei instituții de contracarare a dezinformării în perspectiva alegerilor europene din 2019.

¹⁹ ECPMF are sediul la Leipzig, iar obiectivul său principal este de a reuni comunitatea europeană fragmentată de susținători ai libertății mass-mediei și de a se ocupa de cazurile de încălcare a libertății mass-mediei din statele membre ale UE și din afara acesteia. Centrul oferă ajutor practic jurnaliștilor aflați în dificultate și colaborează cu diverși parteneri pentru a spori gradul de sensibilizare cu privire la chestiuni legate de libertatea mass-mediei în UE și în țările candidate. Partenerii ECPMF susțin și monitorizează libertatea mass-mediei în UE și în țările candidate.

²⁰ Din această rețea fac parte și reprezentanțele Comisiei din statele membre.

3. REZUMAT

În ansamblu, acțiunile descrise în comunicare au fost realizate sau lansate în cursul anului 2018. Platformele online și industria de publicitate au căzut de acord asupra unui Cod de bune practici pentru a spori transparența în mediul online și a proteja consumatorii, în special în vederea alegerilor europene din 2019. Este în curs de creare o rețea de verificatori ai veridicității informațiilor care vor consolida capacitățile de depistare și demontare a discursurilor false. Comisia va facilita activitatea acestora prin asigurarea infrastructurii necesare, fără să intervină în îndeplinirea sarcinilor lor. Părțile interesate ar trebui să poată beneficia de mai multe instrumente de cercetare și inovare pentru identificarea și combaterea dezinformării, iar consumatorii ar trebui să beneficieze de o responsabilizare sporită în mediul online a furnizorilor de informații. În toate statele membre a crescut gradul de sensibilizare cu privire la necesitatea de a proteja procesele democratice de amenințările cibernetice. Aceasta merge mână în mână cu eforturile susținute, desfășurate la nivelul UE și la nivel național, de a spori nivelul de educație în domeniul mass-mediei, de a oferi utilizatorilor, mai ales tinerei generații, mijloace mai bune de acțiune și de a îmbunătăți gândirea critică. Sprijinul acordat jurnalismului de calitate ar trebui să contribuie, la rândul său, la diluarea dezinformării și să ofere cetățenilor informații diversificate și de înaltă calitate.

Comisia va monitoriza cu atenție punerea în aplicare a acțiunilor în curs abordate în prezentul raport, în special a Codului de bune practici privind dezinformarea, și va continua să evalueze dacă sunt necesare alte acțiuni în acest sens, inclusiv măsuri de reglementare.